

HANNAH ARENDT

AKTIIVINEN KÄRSIVÄLLISYYS¹

Englannin hallitus on jälleen kerran torjunut juutalaisen armeijan muodostamisen. Englanti ei siis ole vielääkään valmis tekemään vapauden asiasta aivan omaansa. Ja meidän — kuten intialaisten — on jälleen kerran oltava kärsivällisiä.

Jos on totta, että politiikka on työlästä kuin sitkaan jään kairaaminen (Max Weber²), niin kärsivällisyys on politiikassa tämän kairaamisen järkähämätöntä ja itsepintaista jatkamista, ei apaattista ihmeen odottamista. Ihmeitä ei tässä maailmassa tapahdu, mutta jopa sitkaintakin jäätä voidaan kairata.

Englannin torjunta pakottaakin meidät tauolle, joka meidän tulisi käyttää kärsivällisesti hyväksemme valmistautuaksemme paremmin ja perusteellisemmin. Tätä tarkoitusta voivat palvella eräät teoreettiset pohdinnat, joiden välitön päämäärä on juutalaisen itsetietoisuuden vahvistaminen ja juutalaisen omahyväisyyden heikentäminen. Juutalainen vähempiarvoisuuden tunne — mitäpä me muka voisimme tehdä, olemmehan nykyisessä taistelussa täysin alistettu tekijä — ei koskaan uskaltaisi ilmaista itseään niin vapaasti, jollei sen takana olisi juutalaista omahyväisyyttä: meille ei voi tapahtua mitään, maailma ei voi elää ilman Israelia.

Kun viime sodan lopussa eurooppalaisten kansakuntien valtiomiehet uskoivat ratkaisseensa kansallisen kysymyksen kertakaikkisesti, Euroopan yli hyökyi ensimmäinen aalto pakolaisvirrasta, joka on sittemmin temmannut kaikkien eurooppalaisten kansakuntien jäsenet kurimukseensa. Venäläistä syntyperää olevia valtiottomia seurasivat Unkarin valtiottomat, heitä Italian pakolaiset, lyhyen tauon jälkeen olivat vuorossa saksalaiset ja itävaltalaiset, ja tänään ei ole enää yhtään eurooppalaista kansakuntaa — Englantia lukuunottamatta — joka ei olisi ryöstänyt suuremmalta tai pienemmältä osalta kansalaisistaan (*Bürger*) valtiokansalaisuutta (*Staatsbürgerschaft*), ajanut heitä vieraalle maalle ja jättänyt ilman konsulin- tai oikeuden suojaa toisten valtioiden hyvän- tai pahantahtoisuuden armoille.

Tulevaisuuden historioitsijat voivat kenties osoittaa, että suvereeni kansallisvaltio käyttäytyi absurdisti ryhtyessään suvereenisti määräämään, kuka on valtiokansalainen (*Staatsbürger*) ja kuka ei, kun se ei enää karkottanut maanpakoon yksittäisiä poliitikkoja, vaan jätti satoja tuhansia omia kansalaisiaan muiden kansakuntien suvereenin mielivallan (*Willkür*) armoille. Mikään kansainvälinen lainsäädäntö ei ole mahtanut mitään valtiottomien ongelmalle, joka on suvereenien kansakuntien maailmassa ratkaisematon. Vuoden 1920 vähemmistösovimukset olivat vanhentuneita jo tullessaan voimaan, koska kotimaattomia ei niissä ollut ennakoitu.

Valtiottomat ovat viime aikaisen historian uusin ilmiö. Mikään 1800-lu-

vun hengestä peräisin olevista kategorioista ja säädöksistä ei sovellu heihin. He ovat sekä kansojen kansallisen elämän että yhteiskunnan luokkataistelujen ulkopuolella. He eivät ole vähemmistöjä eivätkä proletaareja. He ovat kaikkien lakien ulkopuolella. Tämän perustavan oikeudettomuuden suhteen mikään kansalaistaminen (*Naturalisation*) ei Euroopassa voinut tuudittaa pettäviin toiveisiin. Oli aivan liian paljon ”kansalaistettuja” (*naturalisierit*), eikä keneltäkään arvostelukykiseltä jäänyt huomaamatta, että vähäisinkin hallituksen vaihdos voisi riittää peruuttamaan kaikki edellisen hallituksen myöntämät kansalaisoikeudet. Kansalaisoikeudet tai ei, keskitysleirit olivat aina valmiina. Sekä rikas että köyhä kuuluivat eurooppalaisten parioiden kasvavaan luokkaan.

1800-luku ei *oikeudellisesti* tunnustanut pariota: ”Majesteettisessa tasapuolisuudessaan laki kieltää niin rikkaita kuin köyhiäkin nukkumasta siltojen alla ja varastamasta leipää”. (Anatole France). Juutalaiset olivat 1800-luvun *yhteiskunnallisia* pariota, jotka eivät enää kuuluneet mihinkään säätyyn ja joita ei laskettu kuuluvaksi mihinkään yhteiskuntaluokkaan. Mutta tästä paria-*Daseinista* oli paljon puhuttu yksilöllinen ulospääsytie: oli mahdollista tulla nousukkaaksi (*Parvenu*).

Yhteiskunnallinen nousukas on yksi tyypillisistä 1800-luvun ilmiöistä aivan kuten poliittisesta pariasta tulee eräs 1900-luvun tyypillisistä hahmoista. Poliittisesta kohtalosta ei ole enää mitään yksilöllistä tietä ulos. Halusiko pysyä yhteiskunnallisena pariana — vaikka kapinallisen muodossa — jäi vielä 1800-luvulla enemmän tai vähemmän yksilön henkilökohtaisen päätöksen varaan. Yksilön oman päätöksen varaan jäi, halusiko hän vaihtaa alkuperäisen inhimillisyyden ja järkevyyden, joka kuuluu sille ihmiselle, joka on pakotettu kestämään elämän välittömästi, ilman ennakkoluuloja ja ilman kunnianhimoa, sille ihmiselle kuuluvaan ilkeyteen ja typeryyteen, jonka periaatteellisesti ja tahallisesti on täytynyt sanoutua irti kaikesta luonnollisuudesta, kaikesta inhimillisestä solidaarisuudesta ja kaikesta vapaasta ymmärryksestä inhimillisissä suhteissa. Jäi yksilön oman päätöksen varaan, tahtoiko hän maksaa todellisuudentajullaan, joka oli koulutettu *Daseinin* primitiivisimpiin ja siksi myös tärkeimpiin asioihin, sen ihmisen yritteliään mielenvikaisuuden, joka kaikista luonnollisista sidoksista irrotettuna elää enää ainoastaan itseään varten finanssi-transaktioiden ja yhteiskunnallisen kastihengen luoman ahtauden epätodellisessa maailmassa.

Hovijuutalaisten yleisprivilegioista ja poikkeusjuutalaisten emansipaatiosta lähtien juutalaisten epäonni oli, että nousuk-

kaasta tuli kansan kohtalon kannalta ratkaisevampi kuin pariasta; että Rotschild oli edustavampi kuin Heine; että juutalaiset olivat ylpeämpiä juutalaisista pääministereistä kuin Kafkasta tai Chaplinista. Vain joissakin harvinaisimmissa tapauksissa paria kapinoi nousukasta, omaa irvikuvaansa vastaan. Filantroopin naamion takaa nousukas myrkytti koko kansan pakottaen sen omaksumaan omat ihanteensa. Filantrooppi teki köyhästä kerkijäläisen ja pariasta tulevan nousukkaan.

Viime vuosien tapahtumat ovat nostaneet parian hahmon etualalle politiikassa. Mitä tulee ainoastaan juutalaisiin, on kaikista nousukkaista tullut jälleen pariota, ja tämä kehitys on lopullinen: ”On ne parvient pas deux fois” (Balzac). On edelleen käynyt ilmi, ettei eurooppalaista kansaa rangaistuksetta aseteta oikeudellisesti ja poliittisesti lain ulkopuolelle. Niin kuin kaikki eurooppalaiset kansakunnat ovat muuttaman vuosisadan aikana noudattaneet venäläistä reseptiä maastamuuton seurattessa toistaan, niin juutalainen kansa oli ainoastaan ensimmäinen, joka Euroopassa julistettiin pariakansaksi; nykyään kaikki eurooppalaiset kansat ovat oikeudettomia. Siten kaikkialta maailmasta kaikkialle maailmaan ajetuista pakolaisista on tullut omien kansojensa avantgarde. 1800-luvun maailmankansalaiset ovat 1900-luvun vastentahtoisia maailmanmatkajia. Tästä traditiosta olisi tultava tietoiseksi, sillä kehittämämme vähempiarvoisuuden tunne on täysin vastakohtainen poliittiseen merkitykseen nähden.

Juutalaisella kansalla ei vielä koskaan viimeisen sadan vuoden historian aikana ole ollut niin suurta mahdollisuutta vapautua ja nousta ihmiskunnan kansakuntien joukkoon. Kaikista eurooppalaisista kansoista on tullut pariakansoja, kaikkien on pakko ryhtyä uudelleen kamppailuun vapauden ja tasavertaisten oikeuksien puolesta. Ensimmäistä kertaa kohtalomme ei ole erityiskohtalo, taistelumme on ensimmäistä kertaa yhtäläinen Euroopan vapaustaistelun kanssa. Juutalaisina tahdomme taistella juutalaisen kansan vapauden puolesta, sillä: ”Jos en minä itse omasta puolestani, niin kuka minun puolestani?”; eurooppalaisina tahdomme taistella Euroopan vapauden puolesta, sillä: ”Jos minä itse ainoastaan omasta puolestani, niin kuka minä olen?” (Hillel)³.

VIERAITA EI KENENKÄÄN MAASSA⁴

Jos ne tuhat ihmistä, joille Amerikan hallitus on taannut väliaikaisen turvapaikan Yhdysvalloissa, olisivat yksilöitä, joita heidän kotimaidensa valtiot ovat vainonneet uskonnollisen tunnustuksen tai poliittisen vakaumuksen vuoksi, niin tämä toimenpide saisi suuren merkityksen. Se merkitsisi, että yksi länsimaisten valtioiden vanhimmista ja pyhimmistä velvollisuuksista ja yksi vanhimmista ja pyhimmistä länsimaisten ihmisten oikeuksista, oikeus turvapaikkaan, olisi jälleen palautettu voimaan.

Mutta ne tuhat ihmistä, joita me täällä Amerikassa saamme odottaa, eivät ole pakolaisia vanhassa ja pyhässä merkityksessä. He ovat ihmisiä, joita ei vainota yksilöinä vaan kansan jäseninä. Heidän uskonnollista tunnustustaan, heidän poliittista vakauksustaan ei kukaan ole heiltä kysynyt. He löytävät täältä kuten Keski-Idän suurilta pakolaisleireiltäkin turvallisuutta ja laupeutta. Vanha oikeus turvapaikkaan ei voi olla kyseessä.

Tämä oikeus tuhoutunut siitä lähtien, kun kyseessä ei enää ollut yksilön vapaus ja ihmisarvo, vaan kokonaisten kansojen paljas olemassaolo, kun yksilöt eivät enää lähteneet maanpakoon, vaan suurten ihmisjoukkojen oli paettava rauhan oloissa. Koko kansakuntien sisäistä elämää ja niiden keskinäistä yhteiselämää säätelevien kansallisten tai kansainvälisten lakien kokoelmassa ei ole yhtä ainoata, joka olisi varautunut tähän kauheaan tapaukseen, yritykseen hävittää kokonainen kansa. Tämän vuoksi vuodesta 1933 lähtien Saksasta ja vuodesta 1940 lähtien muualtakin Euroopasta karkotetut juutalaiset elävät kirjaimellisesti lain ulkopuolella. Heille ei ole ennakkotapausta ja heidän on kiittäminen onneaan, jos kohtaavat maahanmuuton tradition, johon voivat liittyä, kuten tässä maassa.

Mutta mielellään heitä ei nähdä yhtään minään — paitsi Palestiinassa, jossa heidän saapumiseensa varaudutaan maan laissa. Sana ”pakolainen”, jolla kerran oli lähes kunnioitusta herättävä kaiku, luo kaikkialla mielikuvan jostakin samalla kertaa epäilyttävästä ja onnettomasta. Vaikka ainoastaan tuhatta heistä odotetaan suureen maahan, löytyy varmasti parlamentaarikko, joka kysyy hämmästyneenä, kuinka pitkälle aiotaan mennä ”hienojen nuorten amerikkalaisten vaihtamisessa pakolaisiin”. Varmasti löytyy laajalti luettu journalisti, joka pyrkii etukäteen pilaamaan maahanmuuttajien maineen itsestäänselvän arkitotuuden avulla, ”etteivät kaikki pakolaiset ole aateloituneet kärsimyksistään”.

Pakolaisten epäsuosiolla on vähän tekemistä heidän käyttäytymisensä ja paljon kaksimerkityksisen oikeudellisen asemansa kanssa, jonka takia he, mutta eivät ainoastaan he, kärsivät. He tulevat ei kenenkään maasta, sillä heitä ei voida karkottaa eikä pakkosiirtää. Mitkään vastavuoroisuussopimukset, jotka pätevät kansakuntien välillä myös sodassa, eivät suojele heitä tai maata, johon he tulevat. Koska pakolaiset pysyvät kansallisvaltioiden, jotka tuntevat valtiottomat ainoastaan negatiivisena raja- ja poikkeustapauksena, lakien ulkopuolella, he vaarantavat jokaisen heidät vastaanottavan maan normaalin laillisuuden. Kukaan

ei oikeastaan tiedä, miten heidän kanssaan tulisi menetellä, kun kerran laupeus ensin on saanut lain voiman ja tullut välttämättömään loppuunsa.

He ovat valtiottomia, mutta heidät voidaan kuitenkin luokitella ainoastaan vihamielisiksi ulkomaalaisiksi, — ikään kuin ei-kenenkään-maa voisi julistaa kansakunnalle sodan. Heidän sallitaan palvella englantilaisessa armeijassa, mutta samalla keskustellaan siitä, miten heille voitaisiin sodan jälkeen palauttaa kansalaisoikeudet yhteisen vihollisen maassa. Kymmenet ja todennäköisesti sadattuhannet heistä taistelevat kaikissa eurooppalaisissa maanalaisissa liikkeissä yksilöllisinä taistelukumppaneina tai juutalaisissa yksiköissä. Mutta vielä ei mikään maanpaossa oleva hallitus ole ilmaissut mielipidettään siitä, mitä se aikoo sodan jälkeen tehdä ulkomaalaisten tai valtiottomien juutalaisten kanssa, jotka ovat olleet mukana auttamassa heidän maansa vapauttamisessa. Heidän kimppuunsa on hyökätty, heidät on karkotettu ja lyöty kuoliaiksi juutalaisina, mutta he eivät voi puolustautua juutalaisina, eivätkä usein lainkaan tahdo kuulua tähän kansaan. Koska he eivät selvästikään kuulu myöskään muihin kansoihin, he herättävät alastomassa, pelkkään laupeuteen perustuvassa inhimillisyydessään kauhean vaikutelman jostakin läpeensä epäinhimillisestä.

Niin paljon kuin ihminen seurauksena lain ikuisesta riittämättömyydestä tarvitseekin toisten ihmisten laupeutta, yhtä vähän häneltä voidaan vaatia lain korvaamista laupeudella. Evian- ja Bermuda-konferenssien⁵ suunnaton laupeus oli ainoastaan aivan liian inhimillinen (*all-zu-menschlich*) vastaus yli-ihmismäiseen (*übermenschlich*) vaatimukseen. Yli-innokkaat ”käytännön koulumat”, jotka uskoivat, että ihmiset voidaan ensin pelastaa ja sitten vakiinnuttaa heidän oikeudellinen ja poliittinen asemansa, ovat osoittautuneet epäkäytännöllisiksi ja epärealistisiksi. Vasta kun eurooppalainen juutalaisväestö on tunnustettu yhdeksi liittoutuneisiin kuuluneista kansoista, on ei kenkään maasta tulneiden vieraiden kysymys, kuten myös euroopanjuutalaisten pelastamisen ongelma, tullut askeleen lähemmäs oikeaa ratkaisua.

MAAN SUOLASTA⁶

WALDO FRANKIN ”JUUTALAINEN TULKINTA”

Mikään kritiikki ei voi paljastaa ideologiaa niin tuhoisasti kuin sen täydellinen läpivieminen. Kukoistaessaan ideologiasta tulee niin täydellisen absurdi, että sen uskottavuus vajoaa nollapisteeseen. Nimenomaan mikäli se ilmenee aivan puhtaana, piittaamattomana jokaisesta historiallisesta tosiasiasta ja ideaalisesta totuudesta, joista se kerran syntyi, romahtaa maa sen jalkojen alla, koska ideologia on itse edelleen tulkinnut itselleen tämän maan.

Tähän romahtamisen loppuvaiheeseen näyttää meidän aikamme tulleen eräs vanha ja kerran laajalle levinnyt juutalainen ideologia. Se on oletettavasti Sabbatai Z'wi -liikkeen⁷ murtumisesta ja messias-toivon katoamisesta syntynyt läpi koko 1800-luvun erityisesti emansipaation maissa hellästi vaalittu väärä oppi, joka sekularisoi Israelin valittua asemaa koskevan uskonnollisen omahyväisyyden, erotti sen lain sitovuudesta ja messiaan toivosta, absolutisoi sen ja aina muodin mukaisesti identifioi juutalaisuuden kaiken hyvän, kauniin ja ajalle kallisarvoisen kanssa.

Ideologian syynä oli välttämättömyys oikeuttaa tuhansien vuosien ajan pahana nähty kansan hajaannus, koska väärän messiaan aiheuttamassa epätoivossa ikaikainen toivo lunastuksesta ja paluusta Palestiinaan oli tuhoutunut. Tämä diasporan oikeuttamisen ja ikuistamisen elementti tuli 1800-luvulle luonnollisesti äärimmäisen sopivasti. Siinähan tarjoutui aidosti juutalainen mahdollisuus kotiutua kaikkiin maailman maihin luopumatta identiteetistä. Tuloksena kaikista näistä monella tapaa vaihtelevista väittämistä oli oppi, jossa juutalaiset esiintyivät ”maan suolana”, eräänlaisena ihmisyouden inkarnaationa, ja jossa kaikki juutalaisten kohtaama vaino näyttäytyi symbolina ei-juutalaisten kansojen syntyisyydestä tai ilmaisuna niiden kypsytymisestä täyttämään varsinaista ihmissuvun määritelmää.

Aina kirjoittajan satunnaisen, yleisen maailmakatsomuksen mukaisesti juutalaiset voitiin identifioida joko edistyksen tai hajottavan muutoksen vastaisuuden, joko valistuksen tai jumaluskon säilyttämisen kanssa. Juutalaiset voitiin samalla tavoin esittää synnynnäisinä proletaareina, porvariston luonnollisina liittolaisina tai läsimaiden vanhimpana aristokratiana. Aina olosuhteiden mukaan he näyttäytyivät oikeudenmukaisuuden, voimien vapaan kilpailun tai itsensä aatelin, ylimystön inkarnaationa. Joka tapauksessa he olivat inkarnaatio eivätkä tavallisia kuolevaisia.

Juutalainen nationalismi ei luonnollisesti eroa olennaisesti muista nationalismeista. Historia on aina sama; yleisinhimilliset ominaisuudet, yleisinhimilliset tehtävät julistetaan tietyn kansan monopoliksi samalla kun väitetään että tämä kansa on valittu niihin kuuluvien yleisten arvojen edistämiseen. Ratkaisevaa on aina — viimeisimpien juutalaisten nationalistien kielellä —, että ”idea tulee lihaksi” ja tätä kautta kyseinen kansa erotetaan periaatteellisesti, siis ideaalisesti kaikista muista kansoista. Juutalaisen nationalismin erottaa muista nationalismeista vain siihen liittyvä absurdius, että juutalaista nationalismia enimmäkseen saarnaavat juuri ”liberaalit” ja ”radikaalit” juutalaiset, jotka eivät ainoastaan väitä, etteivät ole mitään nationalisteja, vaan tekevät anti-nationalismista juutalaisten monopolin. Varmastikin ylevöittävä ero, joka ei kuitenkaan muuta mitään asian periaatteen ja metodin suhteen.

Tämän ideologian uusimmassa painoksessa, Waldo Frankin teoksessa *The Jew in Our Day* (Duell, Sloan and Pearce, pp.199, New York, 1944), on kummallista, että se nyt samalla tuo mukanaan oman kumoamisensa, ja läpeensä murskaavan sellaisen, Reinhold Niebuhrin esipuheessa. Frank väittää, että juutalaisia vainotaan, koska heidät on määrätty olemaan parempia kuin muut kansat, ja että juutalainen kansa on niin hyvin mukautunut, tullut yhdenvertaiseksi ympäröivän maailman pahan kanssa, ettei mitään syytä vainoon itse asiassa enää olisi. Tähän Niebuhr vastaa, että ”useimmat juutalaiset eivät kärsi sen takia, että ovat parempia kuin me (kuten Frank mielellään haluaisi), eivätkä sen tähden, että he ovat huonompia (kuten heidän panettelijansa väittävät), vaan yksinkertaisesti sen takia, että he ovat muiden kansakuntien alle hajotettu kansakunta.”

Tätä kautta ongelma palautetaan inhimilliseen perustaansa, jolta ei ole häpeällisempää eikä kunniallisempaa olla juutalainen vain koska on syntynyt juutalaiseksi, kuin olla englantilainen tai ranskalainen syntymänsä perusteella. Se mitä Niebuhr ei sano — toiveikkuudesta tai muilla perusteilla — on, että ainoastaan saksalainen, englantilainen, ranskalainen tai juutalainen nationalisti voi väittää itse syntymänsä jo merkittävän ja velvoittavan hänet. Vain saksalainen nationalisti väittää, että saksalainen on saksalaisuuden arvoinen ainoastaan ollessaan parempi kuin englantilainen tai ranskalainen. Mutta vaikka Niebuhr ei lausukaan ääneen oman argumentaationsa lopullista poleemista seurausta, hän kuitenkin tulee siihen johtopäätökseen, että suosittelee pa-

lestiinalaista ratkaisua — kenties tiedostamatta täysin, että itseasiassa sionismi vaatimuksellaan ”kansa kuten kaikki muut kansat”, teki lähes tulkoon lopun juutalaisen nationalismin ”maan suolan” mielettömyydestä.

Toinen Frankin kirjan kummallisuus on hänen läpeensä epätavallinen historiallisten tosiasioiden vääristelynsä. Itse asiassa ideologiat ovat kyllä aina tulkinnan kautta valehdelleet todellisuuden uudelleen tunnistamattomuuteen asti. Mutta Frankin kirjan väitteet todella ylittävät jopa tavanomaisten ideologisten historian vääristelyjen rajat. Frankin kirjasta saamme siis tietää, että juutalaiset keksivät demokratian yli 2000 vuotta sitten, että juutalaisten laki on itse elämän laki, että keskiajalla juutalaiset olivat nousevan porvariluokan liittolaisia feodaaliaatelia vastaan, että 1700-luvun galitsialainen juutalainen eli Amoksen ja Jesajan ajasta saakka periaatteessa muuttumattomassa agraarisessa maailmassa (maan ostamisen kiellon, viinakaupan ja kulkukaupan olemme toki vain uneksineet), että koko keskiaikaa hallitsi-

vat ”sotilaat ja maanomistajat, myöhemmin demagogit ja miljonäärit” (paavi, keisari ja kuningas ovat ilmeisesti juutalaisvihamielisen maailman hallusinaatioita), että vain juutalaisten usko jumalaan opetti keskiaikaisille kristityille, että yksi jumala on maailmalle immanentti (tämän harhaopin takia juutalaiset lisäksi julistivat Spinozan kiroukseen⁸) ja — *last not least* — että eurooppalainen kulttuuri on ”haaksirikkoutunut” sielun kuole-mattomuuden taikauskoon (sic!).

Tämä on tietenkin mielikuvituksellinen, mutta läpeensä johdonmukainen liioittelu, jota ei näin naiivisti kylläkään ole vielä koskaan uskallettu esittää. Se on liioittelu sekä kaikkien kirjoittajalle kalliiden arvojen nationalistisen juutalaisille monopoli-soinnin suhteen (joilta kansat yli kahden tuhannen vuoden ajan ovat saaneet ilmeisesti kaikki kulttuuriaarteet), että sellaisten historian saivartelujen perustana, joskin laimeammassa muodossa, olevan tietämättömyyden suhteen.

OIKEUDET TOMAT JA ARVOT TOMAT⁹

Valtiottomat ovat viime aikaisen historian uusin ilmiö. Venäjän vallankumouksesta lähtien Euroopan demografista karttaa lakkaamatta muuttaneista valtavista pakolaisvirroista syntyneinä he ovat toistaiseksi silmiinpistävin kolmekymmentä vuotta kestäneiden eurooppalaisten sotien ja kansalaisotien tuote. Vapaaehtoisesti tai pakotettuina he ovat murtautuneet ulos vanhasta kansa-valtio-alue -kolmiyhteydestä, joka on muodostanut kansallisvaltion vankan perustan. Näin he ovat levittäneet kaikkialle Eurooppaan sekoittuneiden, toinen toistensa sekaan muuttavien kansanryhmien vyöhykkeen, joka teki itä-eurooppalaisen tilan niin turvattomaksi ja uudet, Versaillesissa pystytetyt kansallisvaltiot niin elinkelvottomiksi. He asettavat tämän sodan ja tulevan rauhan valtiomiehet ongelman eteen, joka on samankaltainen, mutta ainoastaan paljon vaikeampi kuin vähemmistöt edellisen sodan lopussa. Valtiottomat elävät niin poliittisesti, sosiaalisesti kuin oikeudellisestikin jatkuvasti kasvavassa tyhjiössä, johon valtioiden kansallinen lainsäädäntö ei ylety ja joka varmasti horjuttaa kansallisvaltion rakennetta mitä vakavimmin, mikäli se jätetään lain ulkopuolelle.

Ei kansainvaellusten huomioimiseen kykenemätön oikeus turvapaikkaan, joka oli aina muotoiltu ainoastaan yksilöitä varten, eikä kansalaistaminen (*Naturalisierung*), johon maahanmuutosta riippumattomissa valtioissa varaudutaan ainoastaan raja- ja poikkeustapauksena, kykene hallitsemaan valtiottomia. Juhlallinen, ainoastaan yksilön suojaamiseen julkisen väkivallan mielivaltaisuuksilta tähtäävä ihmisoikeuksien toistaminen ei vielä kykene suojelemaan valtiottomia tehokkaasti tai hankki-

maan heille positiivisia oikeuksia. He eivät esiinny yksilöinä vaan yhtenäisinä kansanryhminä, heidän kimppuunsa ei hyökätä eikä heitä vainota yksilöinä vaan kansojen jäsenenä tai kansan sirpaleina, jotka elävät ilman valtiollista suojaa.

James G. McDonald, entinen Kansainliiton pakolaisasioiden ylikomissaari ja hänen myötäan kaikki asiantuntijat, monet sosiaalityöntekijät ja mitä erilaisimmat juutalaiset yhdistykset ovat turhaan protestoineet sitä vastaan, että pakolaiskysymys yksinkertaisesti jätetään huomioimatta kansainvälisissä konferensseissa. Näyttää siltä, että pakolaisasian käsittely, kysymys pakolaisten nykyisestä ja tulevasta asemasta on tilapäisesti päätetty siirtää uudestaan muodostuville eurooppalaisille hallituksille ja välttää yhteisratkaisu. Niin vähän kuin pakolaisten kohtalosta onkaan väliaikaisesti päätetty, tietyt tendenssit ovat jo selvästi nähtävissä. Ne osoittavat, ettei sodan loppu missään tapauksessa automaattisesti poista oikeudettomuuden ja laittomuuden tilaa, jossa useat tuhannet ovat eläneet siihen mennessä yli kahdenkymmenen vuoden ajan, toiset yli kymmenen vuoden ajan ja esim. loput vakinaisesta Espanjan armeijasta yli kuuden vuoden ajan.

Valtiottomien suurin vaara on paradoksaalisesti normalisaatio, sillä saksalaisen fasismen vastaisen taistelun aikana he ovat suljetuissa muodostelmissa löytäneet paikkansa partisaanien joukossa. Yleisessä laittomuudessa heistä tuli laillisia ja he kykenivät jakamaan yleisen fasismen vastaisen taistelun kohtalon ja kunnian. Mutta tuskin de Gaulle oli Toulousessa suuressa julki-lausumassa kunnioittanut julkisesti espanjalaisia vastarintamie-

hiä ja myöntänyt kunniamerkin heidän ansioistaan Ranskan vapauttamisessa, kun Ranskan armeija vaati samoja espanjalaisia, jotka eivät nauti konsulin suojelua ja joita on kohdeltava valtiottomina, asettumaan joko muukalaislegioonan käyttöön tai pakotyöpalveluun. Vastarintaliike ja sen kunnian- ja solidaarisuuden tunne ovat Ranskassa vielä liian vahvoja, jotta määräys olisi voitu viedä läpi. Mutta sataa tuhatta ulkomaalaista juutalaista, jotka taistelivat sini-valkoisen lipun alla Ranskan vapauttamisen puolesta, kiellettiin jo osallistumasta lippuineen aselevon paraatiin marraskuun 11:nä päivänä.

Pyrkimyksestä jättää yksinkertaisesti huomioimatta pakolaisten olemassaolo kansainvälisissä neuvotteluissa seurasi väliaikaisesti, että YK:n sotarikoskomissio ei tunnusta sotarikoksiksi niitä rikoksia, jotka tehtiin juutalaisille, jotka eivät kuulu liittoutuneisiin valtioihin. Tämä tarkoittaa, että saksalaisten, unkarilaisten, romanialaisten, itävaltalaisien ja muiden juutalaisten murhaaminen jää vailla rangaistusta, että näille juutalaisille vielä kuolleinakin vakuutetaan, että he ovat ja pysyvät vapaana riistana. On tarvittu vaikeita ja pitkäaikaisia neuvotteluja sen saavuttamiseksi, että UNRRA uskaltaa huolehtia vihollisvaltioihin kuuluvista juutalaisista. Tämäkin saavutus on ainoastaan kompromissi osallisten hyvän tahdon ja sen muuttumattoman periaatteen välillä, jonka mukaan juutalaisten katsotaan kuuluvan niihin valtioihin, jotka vielä äskettäin yrittivät hävittää heidät. Belgian hallitus on jo painanut alueellaan vielä elävien saksanjuutalaisten pakolaisten, jotka tosin oikeudellisesti ovat menettäneet kansalaisoikeutensa, henkilöpapereihin jälleen leiman ”Saksan kansalaisuus”. International Migration Service ajattelee ennen kaikkea kansalaisoikeuksien palauttamista ja takaisin saamista ja luultavasti toteaa, että kuuluu sen vaikeimpien tehtävien joukkoon ”saada ihmiset, jotka pelkäävät palaamista maihin, joissa he ovat niin paljon kärsineet, omaksumaan käsitys, että he tulevat olemaan siellä turvassa”. Kaikki mitä Sveitsin hallituksen International Committee of Refugee Professional Workers oli ehdottanut pakolaisongelmansa ratkaisemiseksi, oli anomus pakolaisille myönnettävästä karensisajasta, jonka aikana he valmistautuvat ammatillisesti palaamaan takaisin vanhaan kotimaahan, jonka useimmat heistä ovat jättäneet yli kymmenen vuotta sitten.

Voimassaolevien kansainvälisten oikeussopimusten hengessä kaikki yritykset ratkaista valtiottomien kysymys tarkoittavat

pyrkimystä tehdä pakolaisista jälleen pakkosiirrettäviä. Tämä on myös todellinen syy siihen, että juutalaisten organisaatioiden monista ponnistuksista ja liittoutuneiden hallitusten hyvästä tahdosta huolimatta tähän mennessä ei ole onnistuttu viemään läpi Euroopan juutalaisen kansan tunnustamista. Aikaisempien valtiojäsenyyksien yläpuolelle asettuva tunnustus tekisi juutalaisista pakkosiirrettäviä ja vailla kaikkea kansallisvaltiollista suojaa. Se sulkisi ulkomaalaisten juutalaisten pakkosiirron mahdollisuuden pois lähes automaattisesti, tai ainakin jos Palestiina haluttaisiin laskea ”pakkosiirtomaaksi” se vaikeuttaisi sitä huomattavasti.¹⁰

Pakolaisten ja valtiottomien ongelman todellinen vaikeus on, että se on vanhan kansallisvaltiollisen organisaation sisällä suorastaan ratkaisematon. Valtiottomat osoittavat selvemmin kuin mikään muu kansallisvaltion kriisin. Tätä kriisiä ei hallita siten, että kasataan epäoikeudenmukaisuutta epäoikeudenmukaisuuden päälle ainoastaan jotta korjattaisiin entiselleen järjestys, joka ei vastaa modernia oikeustajua eikä kansojen välisen yhteiselmän moderneja vaatimuksia.

Suomennokset Lauri Siisiäinen

VIITTEET

1. ”Aktive Geduld”. November 28, 1941.
2. Arendt viittaa Weberin esseeseen ”Politik als Beruf” (1919), jossa tämä käyttää ilmaisun ”mit dem langsamen Bohren sehr harter Bretter”. Kääntämme dosentti Tapani Hietaniemiä, joka auttoi meitä löytämään toimivan suomenkielisen vastineen. LS ja TP.
3. Hillel oli ensimmäisellä vuosisadalla j.a.a. elänyt juutalainen tietäjä, joka vaikutti Babylonian ja Palestiinan alueella.
4. ”Gäste aus dem Niemandsland”. June 30, 1944.
5. Evian- ja Bermuda-konferenssit olivat juutalaispakolaisia vastaanottavien maiden kesken järjestettyjä konferensseja, joissa yritettiin sopia, kuinka pakolaisongelma ratkaistaisiin. Mainittavia tuloksia ei kuitenkaan saavutettu, koska osanottajamaat keskittyivät oman vastaanottokiintiönsä rajoittamiseen mahdollisimman pieneksi.
6. ”Vom ’Salz der Erde’. Walde Franks ’jüdische Deutung’”. September 22, 1944.
7. Sabbatai Z’vi oli 1600-luvun toisella puoliskolla vaikuttanut juutalainen mystikko, joka julistautui messiaaksi ja saarnasi paluuta Sioniin. Paljastuttuaan vääräksi messiaaksi hän joutui pakenemaan Turkin sulntaanin suojeluksen ja kääntyi muhamettilaisuuteen.
8. Tämä tapahtui vuonna 1656. Amsterdamin synagooga toimitti Spinozalle hautausseremonian hänen ollessaan 24-vuotias, minkä jälkeen hänet oli suljettu juutalaisyhteisön ulkopuolelle. Tähän oli syynä erityisesti Spinozan näkemys, jonka mukaan Toora ei ole jumalan sana eikä ilmoitus, vaan ihmisten kirjoittama kirja, jonka sisältö ei ole ihmisjärjen yläpuolella.
9. ”Die Entrechteten und Entwürdigten”. December 15, 1944.
10. Arendtin ajatuksenjuoksu on tässä hiukan mutkikasta. Hän ajaa takaa sitä, että jos juutalaiset muodostavat tunnustetun kansakunnan, heitä ei voida enää pakkosiirtää siksi, että pakkosiirron kohteeksi joutuvat yleensä joko tietyn maan omat kansalaiset tai valtiottomat, joita kukaan ei halua pitää alueellaan. Juutalaisten tilanne poikkeaisi tästä sikäli, että tunnustettuna kansakuntana heillä olisi kaikkialla ulkomaalaisen status, jonka nojalla heidät voitaisiin karkottaa, mutta ei pakkosiirtää.